

ECO 1BACH · REFORÇ

Reforç · 3a avaluació (unitats 9-12)

Allò imprescindible de la tercera avaluació (ocupació, diners, polítiques econòmiques i globalització) en llenguatge senzill, per a recuperar o aprovar.

3a avaluació · Unitats 9, 10, 11, 12

REPÀS TEÒRIC

U9. El mercat de treball i la desocupació

En el mercat de treball es troben l'**oferta de treball** (les persones que volen treballar) i la **demanda de treball** (les empreses que volen contractar). El preu que iguala ambdós és el **salari d'equilibri**. L'Estat fixa un sòl legal, el **salari mínim interprofessional (SMI)**, per davall del qual no es pot pagar.

Per a mesurar l'ocupació es dividix la població en edat de treballar (16 anys o més) en dos grups. La **població activa** són els que treballen (ocupats) o busquen faena (aturats); la **població inactiva** són els que ni treballen ni busquen (estudiants, jubilats, persones dedicades a tasques de la llar). Així, població activa = ocupats + aturats.

Les taxes es calculen en percentatge: **taxa d'atur** = $(\text{aturats} \div \text{població activa}) \times 100$; **taxa d'activitat** = $(\text{població activa} \div \text{població de 16 o més anys}) \times 100$; **taxa d'ocupació** = $(\text{ocupats} \div \text{població de 16 o més anys}) \times 100$. L'enquesta oficial que mesura tot açò a Espanya és l'**EPA** (Enquesta de Població Activa).

Hi ha quatre tipus d'atur: *friccional* (el temps entre deixar una faena i trobar-ne una altra), *estructural* (quan la formació dels aturats no encaixa amb el que demanen les empreses), *cíclic* (el que puja en les crisis) i *estacional* (lligat a campanyes, com el turisme a l'estiu).

U10. Els diners i el sistema financer

Els **diners** complixen tres funcions: són **mitjà de pagament** (servixen per a comprar sense recórrer al bescanvi), **unitat de compte** (permeten posar preu i comparar el valor de les coses) i **depòsit de valor** (es poden guardar per a usar-los en el futur).

El **sistema financer** connecta els qui tenen estalvi amb els qui necessiten finançament. Els **intermediaris financers** (sobretot els bancs) reben depòsits i concedixen préstecs.

Els bancs **creen diners** en prestar part dels depòsits que reben. La llei els obliga a guardar una part en reserves: el **coeficient de reserves**. El **multiplicador dels diners** mesura quant poden créixer els diners a partir d'un depòsit inicial i es calcula així: **multiplicador dels diners** = $1 \div \text{coeficient de reserves}$.

En la zona euro l'autoritat monetària és el **Banc Central Europeu (BCE)**, junt amb els bancs centrals nacionals com el **Banc d'Espanya**. L'**Euríbor** és el tipus d'interés de referència al qual es presten els bancs europeus entre si i al qual es lliguen moltes hipoteques.

U11. Les polítiques econòmiques: fiscal i monetària

L'Estat disposa de dos grans palanques per a influir en l'economia. La **política fiscal** usa la **despesa pública** (carreteres, sanitat, educació) i els **impostos**. És *expansiva* quan puja la despesa o baixa els impostos per a reactivar l'economia, i *restrictiva* quan fa el contrari per a refredar-la o reduir el dèficit.

La **política monetària** la dirigix el BCE i actua sobre la quantitat de diners i els **tipus d'interés**. És *expansiva* quan baixa els tipus (el crèdit s'abarateix, puja el consum i la inversió) i *restrictiva* quan els puja (per a frenar la inflació).

El **dèficit públic** apareix quan l'Estat gasta més del que ingressa (dèficit = despeses - ingressos); la suma de dèficits acumulats forma el **deute públic**.

La **inflació** és la pujada generalitzada i sostinguda dels preus. Es mesura amb l'**IPC** (Índex de Preus de Consum): **IPC** = $(\text{cost de la cistella en l'any actual} \div \text{cost de la cistella en l'any base}) \times 100$, i la taxa d'inflació és la variació percentual de l'IPC entre dos moments.

U12. Globalització, Unió Europea i reptes actuals

La **globalització** és la creixent connexió de les economies del món a través del comerç, les finances, la tecnologia i els moviments de persones. El **comerç internacional** permet que cada país s'especialitze en el

que produïx millor (idea de la **avantatge comparativa**) i compre la resta fora.

Enfront del **lliure comerç**, el **proteccionisme** defén limitar les importacions amb instruments com els **aranzels** (impostos als productes estrangers) o les quotes, per a protegir les empreses nacionals.

La **Unió Europea** és un procés d'integració entre països europeus: formen un **mercat únic** on circulen lliurement mercaderies, servicis, capitals i persones, i molts compartixen una **moneda única, l'euro**.

L'economia actual afronta grans **reptes**: la *digitalització*, la *transició ecològica* cap a una economia sostenible, l'*envelliment de la població* (que tensiona les pensions) i la *desigualtat*.

EL QUE ÉS ESSENCIAL

- La població activa són les persones en edat de treballar que treballen o busquen faena; la inactiva ni treballa ni busca.
- La taxa d'atur és el percentatge d'aturats respecte a la població activa.
- Els diners complixen tres funcions: mitjà de pagament, unitat de compte i depòsit de valor.
- El banc central controla la política monetària: si baixa els tipus d'interés, fomenta el crèdit i l'activitat.
- La política fiscal usa la despesa pública i els impostos; la política monetària usa els diners i els tipus d'interés.
- La globalització connecta les economies del món; la Unió Europea és un mercat comú amb moneda única, l'euro, en bona part dels seus països.

VOCABULARI

població activa

taxa d'atur

taxa d'activitat

diners

banc central

tipus d'interés

política fiscal

política monetària

globalització

Unió Europea

EXEMPLES RESOLTS

1. **Classifica la població.** En un grup hi ha: un xiquet de 10 anys, una jubilada, un estudiant de 18 anys que no busca faena, una fornera amb faena i un aturat que busca faena. Classifica cadascun en població activa, inactiva o fora de la població en edat de treballar.

Recordem la regla: la població en edat de treballar són els que tenen 16 anys o més; dins d'ella, l'activa treballa o busca faena, i la inactiva ni una cosa ni l'altra.

Xiquet de 10 anys: té menys de 16 anys, per tant **no entra en la població en edat de treballar**.

Jubilada: té 16 o més, però ni treballa ni busca → **inactiva**.

Estudiant de 18 que no busca: en edat de treballar però no busca faena → **inactiva**.

Fornera amb faena: ocupada → **activa**.

Aturat que busca: busca faena → **activa**.

Resultat: actius la fornera i l'aturat; inactius la jubilada i l'estudiant; el xiquet queda fora per edat.

2. **Calcula la taxa d'atur.** Un país té 1.000.000 d'ocupats i 200.000 aturats. Calcula la població activa i la taxa d'atur.

Pas 1. Població activa. Població activa = ocupats + aturats = 1.000.000 + 200.000 = **1.200.000 actius**.

Pas 2. Taxa d'atur. Taxa d'atur = (aturats ÷ població activa) × 100 = (200.000 ÷ 1.200.000) × 100.

$$200.000 \div 1.200.000 = 0,1667.$$

$$0,1667 \times 100 = \mathbf{16,67\%}$$
 (aproximadament un 16,7 %).

3. **Multiplicador dels diners.** El coeficient de reserves és del 20 %. A partir d'un depòsit inicial de 1.000 €, calcula el multiplicador dels diners i els diners màxims que pot crear el sistema bancari.

Pas 1. Multiplicador. Multiplicador dels diners = $1 \div \text{coeficient de reserves} = 1 \div 0,20 = 5$.

Pas 2. Diners màxims creats. Diners totals = depòsit inicial $\times$ multiplicador = $1.000 \times 5 = \mathbf{5.000\ €}$.

Açò significa que, prestant una vegada i una altra el 80 % de cada nou depòsit, el sistema bancari pot arribar a multiplicar per 5 el depòsit inicial.

4. **IPC i inflació.** En l'any base la cistella de la compra costa 1.000 € i este any la mateixa cistella costa 1.060 €. Calcula l'IPC d'este any i la taxa d'inflació respecte a l'any base.

Pas 1. IPC. $\text{IPC} = (\text{cost de la cistella este any} \div \text{cost de la cistella en l'any base}) \times 100 = (1.060 \div 1.000) \times 100 = 1,06 \times 100 = \mathbf{106}$.

Pas 2. Inflació. La taxa d'inflació és la variació de l'IPC respecte a l'any base (que val 100): $106 - 100 = 6$, és a dir, una inflació del **6 %**. Els preus han pujat, de mitjana, un 6 %.

5. **Fiscal o monetària.** Classifica cada mesura com a política fiscal o monetària i digues si és expansiva o restrictiva: (a) el Govern construeix nous hospitals; (b) el BCE puja els tipus d'interés.

Recordem: la **política fiscal** usa despesa i impostos (la maneja el Govern); la **política monetària** usa els diners i els tipus (la maneja el BCE).

(a) Construir hospitals: és **despesa pública**, per tant **política fiscal**. Com que augmenta la despesa per a reactivar l'economia, és **expansiva**.

(b) Pujar els tipus d'interés: actua sobre el preu dels diners, és **política monetària**. Com que encarix el crèdit per a frenar la inflació, és **restrictiva**.

PRACTICA

- Classifica en **activa** o **inactiva**: un jubilat, una estudiant de 17 anys sense faena i que no en busca, un aturat que busca faena, una infermera amb faena.
- En un país hi ha 2.000.000 de persones actives, de les quals 300.000 estan en atur. Calcula la taxa d'atur.
- Una població en edat de treballar és de 4.000.000 de persones, de les quals 2.000.000 formen la població activa. Calcula la taxa d'activitat.
- La població de 16 o més anys d'un país és de 4.000.000 de persones i hi ha 1.700.000 ocupats. Calcula la taxa d'ocupació.
- En un país hi ha 1.700.000 ocupats i 300.000 aturats. Calcula la població activa.
- Segons l'EPA, un país té 23.000.000 de persones actives i 2.760.000 aturades. Calcula la taxa d'atur.
- Relaciona cada situació amb el seu **tipus d'atur** (friccional, estructural, cíclic o estacional): (a) un cambrer que només treballa a l'estiu es queda sense faena a l'hivern; (b) durant una crisi tanquen moltes fàbriques;

(c) una persona deixa la seua faena i tarda dos mesos a trobar-ne una altra; (d) un miner no troba faena perquè el seu sector ha desaparegut i no té una altra formació.

8. Enumera les **tres funcions dels diners** i explica breument cadascuna.
9. El coeficient de reserves és del 20 %. Calcula el multiplicador dels diners i, a partir d'un depòsit de 2.000 €, els diners màxims que pot crear el sistema bancari.
10. El coeficient de reserves és del 25 %. Calcula el multiplicador dels diners i, a partir d'un depòsit de 1.000 €, els diners màxims que pot crear el sistema bancari.
11. Com es diu el banc central de la zona euro i a què es diu **Euríbor**?
12. El banc central **baixa** els tipus d'interés. Explica en poques paraules com afecta açò el crèdit i l'activitat econòmica.
13. Indica si cada mesura és **política fiscal** o **política monetària**: pujar l'IVA; baixar el tipus d'interés oficial; augmentar la despesa en sanitat; reduir la quantitat de diners en circulació.
14. Classifica cada mesura de política fiscal com a **expansiva** o **restrictiva**: (a) baixar els impostos; (b) retallar la despesa pública; (c) augmentar les ajudes socials; (d) pujar l'IRPF.
15. En l'any base la cistella de la compra costa 1.000 € i este any costa 1.050 €. Calcula l'IPC d'este any i la taxa d'inflació respecte a l'any base.
16. L'IPC d'un país passa de 110 un any a 115,5 l'any següent. Calcula la taxa d'inflació entre els dos anys.
17. L'Estat ingressa 450.000 milions d'euros i gasta 500.000 milions. Té superàvit o dèficit? Calcula el seu import.
18. Definix amb les teues paraules què és la **globalització** i posa un exemple quotidià que la mostre.
19. Explica què és un **aranzel** i si és un instrument de lliure comerç o de proteccionisme.
20. Indica si les següents afirmacions sobre la **Unió Europea** són verdaderes o falses: (a) en el mercat únic circulen lliurement mercaderies, servicis, capitals i persones; (b) tots els països de la UE usen l'euro.
21. Cita tres **reptes contemporanis** de l'economia i explica breument un d'ells.

SOLUCIONARI

1. Població activa: l'aturat que busca faena i la infermera amb faena (treballen o busquen faena).
Població inactiva: el jubilat i l'estudiant que no busca faena (ni treballen ni busquen).
2. Taxa d'atur = $(\text{aturats} \div \text{població activa}) \times 100$.
 $= (300.000 \div 2.000.000) \times 100 = 0,15 \times 100 = \mathbf{15\%}$.
3. Taxa d'activitat = $(\text{població activa} \div \text{població en edat de treballar}) \times 100$.
 $= (2.000.000 \div 4.000.000) \times 100 = 0,5 \times 100 = \mathbf{50\%}$.

-
4. Taxa d'ocupació = (ocupats ÷ població de 16 o més anys) × 100.
= (1.700.000 ÷ 4.000.000) × 100 = 0,425 × 100 = **42,5 %**.
5. Població activa = ocupats + aturats = 1.700.000 + 300.000 = **2.000.000 d'actius**.
6. Taxa d'atur = (aturats ÷ població activa) × 100 = (2.760.000 ÷ 23.000.000) × 100.
2.760.000 ÷ 23.000.000 = 0,12.
0,12 × 100 = **12 %**.
7. (a) canviar només a l'estiu → atur **estacional**.
(b) crisi que tanca fàbriques → atur **cíclic**.
(c) dos mesos entre una feina i una altra → atur **friccionat**.
(d) sector desaparegut i sense una altra formació → atur **estructural**.
8. 1) Mitjà de pagament: servir per a comprar béns i serveis sense recórrer al bescanvi.
2) Unitat de compte: permet posar preu i comparar el valor de les coses.
3) Depòsit de valor: es pot guardar per a usar-lo en el futur, perquè manté (més o menys) el seu valor.
9. Multiplicador dels diners = 1 ÷ coeficient de reserves = 1 ÷ 0,20 = **5**.
Diners màxims creats = depòsit × multiplicador = 2.000 × 5 = **10.000 €**.
10. Multiplicador dels diners = 1 ÷ 0,25 = **4**.
Diners màxims creats = 1.000 × 4 = **4.000 €**.
11. El banc central de la zona euro és el **Banc Central Europeu (BCE)**, que actua junt amb els bancs centrals nacionals com el Banc d'Espanya.
L'**Euríbor** és el tipus d'interès de referència al qual es presten diners els bancs europeus entre si; a ell es lliguen moltes hipoteques, per la qual cosa quan puja, les quotes hipotecàries variables pugen també.
12. En baixar els tipus, demanar préstecs és més barat.
Per això, famílies i empreses demanen més crèdit, consumixen i invertixen més, i l'**activitat econòmica tendeix a augmentar**. És una política monetària expansiva.
13. Política fiscal (despesa i impostos): pujar l'IVA i augmentar la despesa en sanitat.
Política monetària (diners i tipus): baixar el tipus d'interès oficial i reduir la quantitat de diners en circulació.
14. (a) baixar impostos → **expansiva** (deixa més renda per a gastar).
(b) retallar despesa pública → **restrictiva**.
(c) augmentar ajudes socials → **expansiva** (més despesa pública).
(d) pujar l'IRPF → **restrictiva** (retira renda del consum).
15. IPC = (1.050 ÷ 1.000) × 100 = 1,05 × 100 = **105**.
Inflació respecte a l'any base = 105 - 100 = **5 %**. Els preus han pujat de mitjana un 5 %.
16. Inflació = ((IPC final - IPC inicial) ÷ IPC inicial) × 100 = ((115,5 - 110) ÷ 110) × 100.
= (5,5 ÷ 110) × 100 = 0,05 × 100 = **5 %**.
17. Saldo = ingressos - despeses = 450.000 - 500.000 = -50.000 milions.
Com que gasta més del que ingressa, té **dèficit públic de 50.000 milions d'euros**. La suma dels dèficits de diversos anys forma el deute públic.
18. La **globalització** és la creixent connexió de les economies del món mitjançant el comerç, les finances, la tecnologia i els moviments de persones.
Exemple: una samarreta dissenyada a Espanya, fabricada amb cotó de l'Índia, cosida a Bangladesh i venuda en línia a tota Europa. En un sol producte intervenen molts països connectats.

-
19. Un **aranzel** és un impost que s'aplica als productes importats d'altres països, la qual cosa encarix el seu preu dins del país.
És un instrument de **proteccionisme**, perquè busca protegir les empreses nacionals enfront de la competència estrangera, encarint el que ve de fora.
20. (a) **Verdadera**: el mercat únic garantix la lliure circulació de mercaderies, servicis, capitals i persones.
(b) **Falsa**: no tots els països de la UE usen l'euro; només el compartixen els de la zona euro (UEM). Alguns Estats membres conserven la seua pròpia moneda.
21. Tres reptes: la **digitalització**, la **transició ecològica** i l'**envelliment de la població** (també la desigualtat).
Per exemple, l'envelliment de la població suposa que cada vegada hi ha més persones jubilades i menys persones treballant que cotitzen, la qual cosa posa pressió sobre la sostenibilitat del sistema de pensions.